

Asia: VN/35716/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi puolustuskeksintöjen salassapidon turvaamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen Asianajajat kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi puolustuskeksintöjen salassapidon turvaamisesta.

Yhtenä Suomen Asianajajien sääntömääräisenä tehtävänä on seurata oikeuskehitystä maassa ja lausuntoja antamalla sekä aloitteita tekemällä tarjota kokemuksensa yhteiskunnan käytettäväksi. Suomen Asianajajien oikeuspoliittisen työn lähtökohta on oikeusvaltion turvaaminen. Lausunnoissaan Suomen Asianajajat pyrkii painottamaan oikeusvaltioperiaatteen toteutumiseen, oikeusturvaan sekä oikeuden saavutettavuuteen, perus- ja ihmisoikeuksien sekä asianajajakunnan itsenäisyyden ja riippumattomuuden turvaamiseen liittyviä näkökulmia. Pyydettyinä lausuntona Suomen Asianajajat esittää seuraavaa.

Aluksi

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki puolustuskeksintöjen salassapidon turvaamisesta, joka korvaisi voimassa olevan maanpuolustukselle merkityksellisistä keksinnöistä annetun lain (551/1967, jäljempänä ”maanpuolustuskeksintölaki”). Laki olisi jatkossakin erityislaki, joka sisältäisi ainoastaan ne säännökset, jotka ovat tarpeen sellaisten maanpuolustuksen erityisten intressien turvaamiseksi, jotka eivät tule riittävällä tavalla huomioiduiksi patenttilaissa. Suomen Asianajajat pitää ehdotettuja muutoksia kannatettavina, sillä sääntelyä liittyen puolustuskeksintöihin on perusteltua päivittää.

Pakkolunastusmenettelystä luopuminen

Keskeisin muutos nykytilaan koskee keinoja, joilla puolustusviranomaiset voivat salata sellaisia puolustukselle merkityksellisiä keksintöjä, joiden salassapito on välttämätöntä puolustusintressien turvaamiseksi. Esityksen mukaan puolustukselle merkitykselliset keksinnöt voitaisiin määrätä salassa pidettäväksi sen jälkeen, kun keksinnölle on haettu patenttia. Muutos korvaa nykyisin menettelyn pakkolunastamisesta valtiolle. Suomen Asianajajat puoltaa esitettyjä muutoksia, sillä maanpuolustuksellisista keksinnöistä annettua lakia voidaan pitää osin vanhentuneena muun muassa uuden teknologian myötä.

Esityksen mukaan laissa säädettyjen edellytysten täytyessä puolustusviranomaisen voisi jatkossa määrätä puolustuskeksinnön salassa pidettäväksi ilman velvollisuutta keksinnön pakkolunastamiseen valtiolle. Salassa pidettävälle keksinnölle ei myönnettäisi patenttia, vaan patenttihakemus salattaisiin ja jätettäisiin ”lepäämään”, kunnes puolustusviranomaisen on kumonnut salassapitopäätöksen.

Edellä kuvattu salassapitoa koskeva päätös ei kuitenkaan takaisi Puolustusvoimille käyttöoikeutta keksintöön, vaan siitä tulisi sopia erikseen. Puolustuskeksintöä koskevaan patenttihakemukseen sovellettaisiin tulevan patenttilain 108–111 §:n säännöksiä pakkolisenssin myöntämisestä yleisen edun perusteella. Uuden patenttilain mukaan erityisen merkittävän yleisen edun niin vaatiessa on sillä, joka tahtoo ammattimaisesti hyödyntää keksintöä, johon toisella on patentti, oikeus saada siihen pakkolisenssi.

Suomen Asianajajat pitää ehdotuksia kannatettavina, sillä voidaan pitää perusteltuna, että yksityiset tahot voivat omistaa salassa pidettäviä puolustuskeksintöjä ilman pakkolunastusta valtiolle. Tämä mahdollistaa esimerkiksi patentin hakemisen toisessa jäsenvaltiossa Naton keksintösopimuksen mukaisesti. Suomen Asianajajat toivoisi kuitenkin esitykseen täsmennystä sen osalta, miten vapaaehtoisista lisenssijärjestelyistä tulisi sopia.

Kuten esityksessä todetaan, patenttien tarkoituksena on, että patentinhakija haluaa julkistaa keksintönsä ja saada yksinoikeuden sen ammattimaiseen hyödyntämiseen. Tämä huomioiden Suomen Asianajajat toteaa, että viranomaisen päätös keksinnön salassapidosta voi rajoittaa merkittävästi patentinhaltijan oikeutta hyödyntää ja käyttää keksintöään haluamallaan tavalla. Suomen Asianajajat pitää tärkeänä, että kohtuullisen korvauksen taso, joka on ehdotettu maksettavaksi keksijälle päätöksestä aiheutuneesta vahingosta on riittävä. Olisi perusteltua, että lainsäädännössä määritettäisiin tarkemmin miten korvaus määräytyy. Salassapito on merkittävä rajoitus myös sille perusperiaatteelle, että patentit julkistetaan, ja keksintöjä voi vapaasti käyttää, kun ne eivät ole enää voimassa.

Lisäksi esityksen mukaan patentinhakijan, jonka kotipaikka on Suomessa, tulee tehdä ensimmäinen patenttihakemus kansallisena patenttihakemuksena Patentti- ja rekisterihallitukselle, jos on varsin todennäköistä, että keksintö on laissa tarkoitettu puolustuskeksintö. Suomen Asianajajat tuo esiin,

että käytetty ilmaus ”varsin todennäköistä” asettaa melko matalan kynnyksen sille, että keksinnölle tulee hakea patenttia Suomessa. Esityksessä on kuitenkin todettu, että omaisuudensuojan rajoitusta voidaan pitää vähäisempänä kuin nykyainsäädännön aikana, sillä omistusoikeus säilyisi patenttihakemuksen tekijällä.

Päätös salassapidosta

Esityksen mukaan puolustuskeksinnön salassapidosta päättäisi Puolustusvoimien Pääesikunta. Kyseessä olisi valituskelpoinen hallintopäätös, johon sovellettaisiin lähtökohtaisesti hallintolain säännöksiä. Päätöksestä valitettaisiin hallinto-oikeuteen. Suomen Asianajajat katsoo, että valitustuomioistuimen osalta tulisi kiinnittää huomiota siihen, että hallinto-oikeudessa tulisi löytyä riittävää asiantuntemusta patentoitavien keksintöjen salassapidosta annettuja päätöksiä koskevien valitusten ratkaisemiseen. Tämä huomioiden Suomen Asianajajat pyytää harkitsemaan, tulisiko valitustuomioistuimena olla markkinaoikeus hallinto-oikeuden sijaan huomioiden markkinaoikeuden erityisasiantuntemus patenttiasioissa. Lisäksi Suomen Asianajajat korostaa, että prosessin riittävästä salassapidosta tulisi huolehtia.

Esityksessä on lähdetty siitä, että puolustuskeksintöjä ei ole mahdollista määritellä tai rajata koskemaan vain tiettyjä osa-alueita. Lisäksi esityksessä on todettu, että puolustuskeksintöjen määritelmä on tulkinnanvarainen, ja vain pääesikunta on pätevä arvioimaan keksintöjen merkityksellisyyttä puolustukselle. Suomen Asianajajat pitää tätä perusteltuna, mutta painottaa, että on tärkeää, että laissa on selkeät määritelmät puolustuskeksinnöille sekä sille, millä perusteella keksintö määritellään salassa pidettäväksi, kun on kysymys menettelystä, jossa poiketaan merkittävästi patenttilain mukaisesta järjestelmästä. Suomen Asianajajat pitää kannatettavana sitä, että asetuksella voidaan säätää tarkemmin tuotteista ja teknologioista, jotka ovat yleisesti ottaen maanpuolustukselle merkityksellisiä.

Ehdotuksen mukaan salassapito päättyy, kun Pääesikunta kumoaa keksinnön salassapitoa koskevan päätöksen. Esityksen mukaan päätös tulee kumota heti kun Pääesikunta katsoo, että keksinnön salassa pysyminen ei enää ole maanpuolustuksen kannalta välttämätöntä. Suomen Asianajajat pitää tärkeänä, että salassapitopäätöstä arvioidaan säännöllisin väliajoin, jotta voidaan välttyä liialliselta patentinhakijoiden oikeuksien rajoittamiselta. Salassapitoajan ei tulisi olla tarpeettoman pitkä huomioiden, että patentinhakijat menettävät suoja-aikaa. Myös yleinen etu puoltaa säännöllistä tarkastelua, jotta keksinnöt tulevat julkisiksi silloin kun salassapitoperuste ei ole enää käsillä.

Suomen Asianajat